

LÄROPLAN

Utbildningsprogram för äldreomsorg 40 sv

INNEHÅLL

1.	KRAV FÖR ATT FÅ PÅBÖRJA UTBILDNINGSPROGRAM FÖR ÄLDREOMSORG.....	4
2.	ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR INRIKTADE STUDIER INOM ÄLDREOMSORG....	4
3.	DE ETISKA OCH SAMHÄLLELIGA UTGÅNGSPUNKTERNA FÖR ÄLDREOMSORG, 4 sv	4
	3.1 Äldreomsorg och framtidsutsikter samt samhällspolitik med lagstiftning och servicetjänster, 1 sv	4
	3.2 Berättelser som verktyg i vårdrelationer, kultur inom äldreomsorg, 0,5 sv	4
	3.3 Nätverksarbete, stödnätverket, Familjevård, 1 sv	5
	3.4 Kvalitetsutveckling och yrkesetik, 1 sv	5
	3.5 Hållbar utveckling, 0,5 sv	5
4.	BEMÖTANDET AV ÄLDRE, 7,5 sv	5
	4.1 Målinriktad äldreomsorg och arbetsprocesserna, 0,5 sv	5
	4.2 Gerontologi, förändringar i livssituationen, 2 sv	6
	4.3 Geriatrik, minnesrelaterade bassjukdomar (demenssjukdomar), 3 sv	6
	4.4 Gerontopsykiatri, naturliga depressioner, utvecklingskriser, utvecklingsstörningar, 1 sv	6
	4.5 Missbruk, övergrepp och sårbarhet 1 sv	6
5.	INDIVIDUELL ÄLDREOMSORG, 28,5 sv	7
	5.1 Vård- och omsorgsplanering, dokumentering och rapportering, 1 sv.....	7
	5.2Handledning och konsultation, 1 sv	7
	5.3 Äldre och läkemedel, 1 sv	7
	5.4 Vård i livets slutskede, döden, 1 sv.....	7
	5.5 Rehabilitering, ergonomi, 2 sv.....	7
	5.6 Gerontologiskt vårdarbete, 3 sv	8
	5.7 Huslig ekonomi och hemvård, 0,5 sv.....	8
	5.8 Inläring i arbetet, 14 sv.	9
	5.9 Fritt valbara studier, 2 sv.....	9
	5.10 Lärdomsprov, 3 sv	9
6.	LITTERATUR	10

1. KRAV FÖR ATT FÅ PÅBÖRJA UTBILDNINGSPROGRAM FÖR ÄLDREOMSORG

De studerande kan inleda utbildningsprogrammet efter att ha avlagt de gemensamma yrkesinriktade studierna (stöd för utveckling och handledning, vård och omsorg samt rehabilitering) med godkänt vitsord.

2. ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR INRIKTADE STUDIER INOM ÄLDREOMSORG

De studerande ska skapa ett helhetsperspektiv på åldrandet samt öka sin beredskap inför framtidens utmaningar inom äldreomsorgen. De studerande ska kunna samarbeta och utveckla ett aktivt deltagande i den lärande organisationen samt ge kunskaper och metoder för att på ett professionellt sätt vara verksam inom äldreomsorg.

I utbildningsprogrammet för äldreomsorg ingår följande studier:

- De etiska och samhällseliga utgångspunkterna för äldreomsorg 4 sv
- Bemötande av äldre 7,5 sv
- Individuell äldreomsorg 23,5 sv
- Fritt valbara studier 2 sv
- Lärdomsprov 3 sv

3. DE ETISKA OCH SAMHÄLLELIGA UTGÅNGSPUNKTERNA FÖR ÄLDREOMSORG, 4 sv

3.1 Äldreomsorg och framtidsutsikter samt samhällspolitik med lagstiftning och servicetjänster, 1 sv

Mål och innehåll:

De studerande lära sig att se äldre som aktiva samhällsmedborgare och resurser i samhällsplanering och -utveckling samt upptäcka framtidsvisioner om kommande behov som har samband med åldrande och det växande antalet äldre personer bland befolkningen. De studerande ska kunna beakta bestämmelser och principer som styr social och hälsovårdens verksamhet samt kan motivera sitt handlande och ge råd om rättigheter och påtryckningsmöjligheter i samhället med hjälp av lagstiftning och rådgivande dokument. De studerande ska kunna strukturera de rättigheter och skyldigheter som ingår i arbetsavtalet för närvårdare. De ska kunna utforma en arbetsansökan och ett arbetsavtal. Studerande ska lära sig om olika servicetjänster i relation till de äldre.

3.2 Berättelser som verktyg i vårdrelationer, kultur inom äldreomsorg, 0,5 sv

Mål och innehåll:

De studerande fördjupar sin beredskap att ta del av de äldres berättelser, erfarenheter och livsvisdom för att kunna stödja de äldres hälsoprocesser och föra tradition vidare. De studerande

känner till inställningen hur man i olika kulturer förhåller sig till åldrandet och tillämpar denna förståelse i mångkulturella miljöer. De studerande ska kunna arbeta nära äldre och vara medvetna om sina egna uppfattningar, attityder och värderingar kring åldrande.

3.3 Nätverksarbete, stödnätverket, familjevård, 1 sv

Mål och innehåll:

Den studerande har förståelse för nätverkens betydelse för att medvetet och äldreorienterad medverka till nätverkens uppbyggnad samt lära sig att samarbeta med anhöriga och den tredje sektorn. Den studerande inser betydelsen av positiv attityd och förhållningssätt till anhöriga för den äldres hälsa och välbefinnande. Studerande ska öka sin förståelse om samspelet mellan generationerna i familjen.

3.4 Kvalitetsutveckling och yrkesetik, 1 sv

Mål och innehåll:

Den studerande ska vara förtrogna med kvalitetstänkandet och behärska de vanligaste metoderna för att utveckla kvaliteten. Den studerande ska förverkliga äldreomsorg av hög kvalitet i hemmet och motsvarande förhållanden samt har beredskap att utvärdera och utveckla sitt eget arbete och dess kvalitet på vård- och servicesystemet för äldreomsorg.

De ska kunna värdesätta arbete med äldre som yrke och kunna bedöma vilken betydelse de etiska principerna för vårdarbete har i deras egna val och inom arbete med äldre i allmänhet, yrkesetik.

3.5 Hållbar utveckling, 0,5 sv

Mål och innehåll:

Den studerande har kunskap om hur sjukvård och äldreomsorg har vuxit fram i vårt land och kunna jämföra med andra länder, för att därigenom se sin egen roll och ansvar i samhällsutveckling. De ska känna principerna för en hållbar utveckling och välja vårdredskap och konsumtionsförmåigheter med beaktande av livscykelanalysen. Studerande ska reflektera över hur samhällsservicen (ex. post, IT, bank, dagligvaror) tar de äldres behov i beaktande.

4. BEMÖTANDET AV ÄLDRE , 7,5 sv

4.1 Målinriktad äldreomsorg och arbetsprocesserna, 0,5 sv

Mål och innehåll:

De studerande ska kunna stödja den äldres egna resurser och utifrån positiv människosyn arbeta på ett resursinriktat sätt. De ska kunna främja den äldres möjligheter till ett bra och meningsfullt liv.

4.2 Gerontologi, förändringar i livssituationen, 2 sv

Mål och innehåll:

Den studerande utökar sina kunskaper om åldrandets betydelse för människan och funktionella åldrandet. Den studerande ska i arbete kunna beakta hur åldrandet påverkar människans sociala interaktion, roller, beteende, minne, inlärningsförmåga och psykiska prestationsförmåga och de ska kunna stödja åldrandet som en socialisationsprocess. De ska känna till och för äldre kunna förklara de förändringar som sker i ålderdomen, som sömnens och sömnlöshetens olika former och orsaker.

4.3 Geriatrik, minnesrelaterade bassjukdomar (demenssjukdomar), 3 sv

Mål och innehåll:

De studerande utökar sina (bas)kunskaper i äldres fysiska, psykiska och sociala hälsohinder samt kan tillämpa kunskaperna i äldreomsorgen. De studerande ska i vårdarbetet kunna tillämpa kunskaperna om de fysiska och psykiska sjukdomar som är vanliga i ålderdomen samt vården av dessa sjukdomar. De ska kunna vårda demenssjuka och hjärnskadade patienter och veta vilka utmaningar dessa patientgrupper ställer på äldreomsorgen.

4.4 Gerontopsykiatri, naturliga depressioner, utvecklingskriser, utvecklingsstörningar, 1 sv

Mål och innehåll:

De studerande ska i vårdarbetet kunna vårda gerontopsykiatriska patienter. De ska kunna beakta förändringar i sinnesfunktionerna och hur de påverkar det psykiska välbefinnandet, den mentala hälsan och prestationsförmågan och de ska kunna ge äldre samt de anhöriga stöd som gör det lättare för dem att klara sig. De studerande kan uppmuntra äldre att upprätthålla sociala relationer. De studerande ska inom äldreomsorgen kunna använda sig av kunskaper om de förändringar som p g a åldrandet sker i hjärnverksamhet och sinnesfunktioner hos utvecklingsstörda personer.

4.5 Missbruk, övergrepp och sårbarhet, 1 sv

Mål och innehåll:

De studerande ska kunna respektera den äldres självbestämmanderätt och tillsammans med den äldre och hans familj göra val och beslut som gäller vård och rehabilitering

De studerande känner igen tecken på missbruk, övergrepp och våld samt kan ge stöd och handledning om möjligheterna att få hjälp, vård och rehabilitering. De studerande ökar sina kunskaper att bemöta en aggressiv äldre eller anhörig och få förståelse för kroppsspråkets betydelse i vårdrelationen. De ska kunna behärska vårdsituationer och vid behov kunna försvara sig själva. De ska kunna bemöta patient som har ett annat modersmål.

5. INDIVIDUELL ÄLDREOMSORG, 23,5 sv

5.1 Vård- och omsorgsplanering, dokumentering och rapportering. 1 sv

Mål och innehåll:

De studerande ska kunna avgöra äldres behov av vård och omsorg utifrån den äldres individuella rutiner och vanor. De studerande ska tillsammans med arbetsgruppen utarbeta och upprätthålla en individuell vård- och serviceplan utifrån den äldres behov. De studerande ska kunna dokumentera sina iakttagelser både muntligt och skriftligt. De ska kunna använda IT-kunskaper och teknologi i äldreomsorg. Studerande ska bekanta sig med olika mätinstrument som används inom äldreomsorg (ex. Rai, Rava)

5.2Handledning och konsultation, 1 sv

Mål och innehåll:

De studerande ska kunna handleda äldre och bedöma hans förmåga att självständigt klara det dagliga livet. De studerande ska kunna handleda andra studerande och vara villiga att utvecklas som handledare samt kunna använda arbetshandledning. De studerande ska veta hur de ska handskas med stress och utmattning. De studerande lär sig att begära konsultation för att garantera god vård.

5.3 Äldre och läkemedel, 1 sv

Mål och innehåll:

De studerande ska ha kunskap om de vanligaste förekommande läkemedlens effekter och biverkningar på en ålderstigen person och kan vägleda äldre i användningen av dessa samt delge de övriga medlemmarna av arbetsgruppen sina iakttagelser. De studerande kan ansvarsfullt genomföra läkemedelsbehandlingar (per os, subcutant, intramuskulärt, rektalt, inhaleringsmediciner, ögon- och örondroppar). De ska kunna enligt anvisningar dela ut läkemedel på ett säkert sätt.

5.4 Vård i livets slutskede, döden, 1 sv

Mål och innehåll:

De studerande har beredskap att ge god vård i livets slutskede åt en äldre människa och trösta en döende människa samt de anhöriga. De studerande kan diskutera om existentiella frågor. Hospicevård. Självvård. Förlust av en närstående, sorg. Smärta, lidande, eutanasi.

5.5 Rehabilitering, ergonomi, 2 sv

Mål och innehåll:

De studerande har ett rehabiliterande arbetssätt i arbetet inom äldreomsorgen. De studerande känner till de rehabiliterande tjänster som används vid arbete bland äldre, som medlemmar av arbets-

grupper delta vid fastställandet av äldres rehabiliteringsbehov och kunna genomföra rehabiliteringsplaner enligt anvisningar. De studerande kan handleda äldre i användningen av hjälpmedel och apparater i enlighet med givna anvisningar. De studerande kan instruera den äldre att använda hörapparaten på ett riktigt sätt. De studerande ska behärska principerna för ergonomiskt arbetssätt inom äldreomsorgen och en riktig lyft- och förflyttningsteknik. De studerande ska kunna leda rehabiliterande aktiveringsprojekt.

De studerande ska kunna motivera och uppmuntra den äldre till aktivitet. De ska vara medvetna om motionens positiva inverkan på prestationsförmågan, sinnesstämningen och den sociala interaktionen samt kunna motivera och handleda den äldre att röra sig.

5.6 Gerontologiskt vårdarbete, 3 sv

Mål och innehåll:

De studerande ska genom sitt arbete kunna göra de äldres liv innehållsrikt och värdigt. De ska handleda äldre i hud- och närvårdsfrågor. De ska kunna handleda äldre i mun- och tandvård. Utföra sårvård, provtagning enligt aseptiska principer. De ska vara medvetna om sexuella förändringar i samband med åldrande och stödja den äldres gerotik som en del av identiteten och personligheten. De ska kunna ge fotvård. De ska kunna främja den äldres kontinens och hjälpa med inkontinensproblem.

De studerande ska kunna utföra gerontologiskt vårdarbete. De studerande ska ensam och som medlem av ett team kunna utforma nya arbetsmetoder. Hon/han ska ge prov på ett kreativt och samarbetsvilligt arbetssätt. De studerande ska kunna utvärdera de viktigaste vård- och omsorgsmetoderna inom äldreomsorgen, kunna bedöma deras lämplighet och vidareutveckla dem, samt vara egenvårdare.

De studerande ska i samarbete med den äldre och arbetskollektivet kunna planera, genomföra och utvärdera verksamhet som gör vardagen meningsfull. De ska ha beredskap att använda olika visuella uttrycksformer och olika former av hantverk samt kunna använda musik och välfärdsteknologi vid arbete med äldre. De ska kunna använda minnesterapi och kunna aktivera sinnen också hos svaga äldre. De ska kunna använda kommunikationsmetoder som stöder eller ersätta verbal kommunikation. De ska kunna leda aktivitetsriktade grupper av äldre och vara förtrodda med grunderna för gruppdynamik. Studerande ska kunna avvärja hälsorisker/olägenheter inom äldreomsorgen (ex. el-brandsäkerhet) samt ha ett fallförebyggande arbetssätt.

5.7 Huslig ekonomi och hemvård, 0,5 sv

Mål och innehåll

De studerande kan bedöma den äldres näringstillförsel och ge handledning om goda matvanor och tillämpa information om specialdieter samt tillreda och hantera mat så att den är estetiskt tilltalande och tillfredsställer den äldres behov. De studerande kan tillreda ändamålsenlig kost samt assistera vid måltiderna samt handleda äldre som använder hjälpmedel. Kan ge akt på den äldres vätskebalans och eventuella störningar i den. De studerande ska kunna handleda den äldre och bedöma hans förmåga att självständigt klara det dagliga livet och hushållsgöromålen. De studerande ska kunna bedöma hur boende- och levnadsmiljön påverkar den äldres funktionsförmåga och livskvalitet.

5.8 Inlärnning i arbetet, 14 sv (7+7)

Mål och innehåll:

De studerande ska kunna reflektera över livsfrågorna, ta emot handledning och se utvärderingen som ett led i den egna utvecklingen. De ska med respekt bemöta äldre och anhöriga, ge god vård i livets slutskede och diskutera existentiella frågor med patienter och anhöriga. De bör känna till arbetsplatsens organisation, verksamhetsprinciper och kvalitetsprogram, samt fördjupa sitt professionella förhållningssätt under handledning. De ska kunna presentera sitt lärdomsprov i samarbete med t ex praktikplatsen.

Inlärnning i arbete kan ske på följande enheter: hemvård (hemservice, hemsjukvård), dagcenter, dagsjukhus, bäddavdelning vid hälsocentral, ålderdomshem, sjukhus för långtidsvård, demensenhet vid sjukhus, geriatriska och psykogeriatriska avdelningar, enheter för serviceboende, servicehus, små grupphem och med dem förenade aktivitetscentra.

5.9 Fritt valbara studier, 2 sv

Mål och innehåll:

Studierna kan bestå av studier i enlighet med arbetslivets regionala och lokala behov, andra studier som fördjupar eller breddar de yrkesinriktade studierna, av gemensamma studier eller av gymnasiestudier, ex. boendemässor.

5.10 Lärdomsprov, 3 sv

Mål och innehåll:

De studerande utarbetar ett lärdomsprov som kan bestå av en uppgiftshelhet som sammanfattar studierna eller som visar specialkunnande inom ett delområde av examen. Det kan vara fråga om ett skriftligt arbete, ett multimedie- eller hypermediearbete, en utredning, ett projektarbete eller en produkt. Lärdomsprovet ska uppfylla målen i examen.

De studerande ska kunna planera lärdomsprovet i enlighet med eget intresse och egen yrkesinriktning.

De studerande ska kunna arbeta självständigt, logiskt och systematiskt. De ska kunna skaffa fram information från olika källor och förhålla sig kritisk till informationen de får. De ska kunna förena kunnande från olika delområden i examen och använda ändamålsenliga arbetsmetoder. De ska självständigt kunna lösa problem och bedöma hur lärdomsprovet framskrider samt dess resultat. De ska kunna presentera sitt lärdomsprov både skriftligt och muntligt.

6. LITTERATUR

Basun, H, Ekman, S-L. 2004. Om demens. Liber Ab

Björkman, M., Molander, L. 1995. När utvecklingstörda åldras. Liber Ab.

Blomqvist-Edberg (red). 2004. Att vara äldre ”Man har ju sina krämpor”. Studentlitteratur.

Fastbom, J. 2001. Äldre och läkemedel. Liber Ab.

Goda miljöer och aktiviteter för äldre. 2004. Studentlitteratur.

Grönquist, G. 1999. Äldre psykiatrisk omvårdnad. Bonniers utbildning

Gulmann (red). 2003. Gerontopsykiatri. Studentlitteratur.

Gynnerstedt, K. Schartau, M-B. 2000. Reminiscensmetoden. Studentlitteratur.

Hagberg, Rennemark. 2004. Den åldrande människans psykologi. Ett livsloppsperspektiv. Studentlitteratur.

Jansson, W., Almberg, B. 2004. Geriatrik. Liber Ab.

Kragh (red). 2005. Äldres läkemedelsbehandling – orsaker och risker vid multimedcinering. Studentlitteratur.

Larsson, M., Rundgren, Å. 1997. Geriatrisk vård och specifik omvårdnad. Studentlitteratur.

Vård- och serviceplaner inom äldreomsorgen. En handbok för personal inom social- och hälsovården samt serviceansvariga. 2005. Stakes.

Aktuella artiklar enligt föreläsarens anvisningar.